

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

28. september 2006 *

Kohtuasjas C-150/05,

mille esemeks on EL artikli 35 alusel Rechtbank 's-Hertogenboschi (Madalmaad) 23. märtsi 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. aprillil 2005, menetluses

Jean Leon Van Straaten

versus

Staat der Nederlanden,

Republiek Italië,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: neljanda koja esimees K. Schieman esimese koja esimehe ülesannetes, kohtunikud N. Colneric (ettekandja), J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič ja E. Levits,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: H. von Holstein,

arvestades kirjalikus menetluses ja 4. mai 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Madalmaade valitsus, esindajad: H. G. Sevenster ja D. J. M. de Grave,
- Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Aiello,
- Tšehhi Vabariigi valitsus, esindaja: T. Boček,
- Hispaania valitsus, esindaja: M. Muñoz Pérez,
- Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues ja J.-C. Niollet,
- Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

- Poola valitsus, esindaja: T. Nowakowski,
- Rootsi valitsus, esindaja: K. Wistrand,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja R. Troosters,

olles 8. juuni 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- ¹ Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada 19. juunil 1990. Schengenis (Luksemburg) allkirjastatud konventsiooni — millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta nende ühispiiridel (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9; edaspidi „Schengeni rakenduskonventsioon”) — artiklit 54.

- ² See eelotsusetaotlus esitati kohtuvaidluses J. L. Van Straaten vs. Staat der Nederlanden ja Republiek Italië, mille esemeks oli J. L. Van Straatenile narkootikumide vahendamise eest Itaalias mõistetud kriminaalkaristusega seotud andmete sisestamine Schengeni infosüsteemi (edaspidi „SIS”) Itaalia ametiasutuste poolt tema väljaandmise eesmärgil.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

- ³ Vastavalt Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule Amsterdami lepinguga lisatud protokoll Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimise kohta (edaspidi „protokoll”) artiklile 1 on kolmteist Euroopa Liidu liikmesriiki, s.h Itaalia Vabariik ja Madalmaade Kuningriik, volitatud seadma omavahel sisse tihedama koostöö Schengeni *acquis'* kehtivusallas, mis on määratletud selle protokollis lisas.
- ⁴ Niimoodi määratletud Schengeni *acquis'* osaks on eelkõige Schengenis 14. juunil 1985. aastal Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi poolt allkirjastatud leping kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta nende ühispiiridel (EÜT 2000, L 239, lk 13; ELT eriväljaanne 19/02, lk 3; edaspidi „Schengeni leping”) ning Schengeni rakenduskonventsioon. 27. novembril 1990 kirjutas Itaalia Vabariik alla Schengeni rakenduskonventsiooniga liitumise lepingule (ELT 2000, L 239, lk 63), mis jõustus 26. oktoobril 1997.

- 5 Protokolli artikli 2 lõike 1 esimese lõigu kohaselt kohaldatakse alates Amsterdami lepingu jõustumise kuupäevast selle protokolli artiklis 1 nimetatud kolmeteistkümne liikmesriigi suhtes Schengeni *acquis*'d.

- 6 Euroopa Liidu Nõukogu võttis protokolli artikli 2 lõike 1 teise lõigu teise lause alusel 20. mail 1999 vastu otsuse 1999/436/EÜ, millega määratakse kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepingu asjakohaste sätetega kindlaks iga Schengeni *acquis*'d moodustava sätte või otsuse õiguslik alus (EÜT L 176, lk 17; ELT eriväljaanne 19/01, lk 152). Selle otsuse artiklist 2 koostoimes selle A lisaga nähtub, et nõukogu määras EL artiklid 34 ja 31, mis sisalduvad Euroopa Liidu lepingu VI jaotises pealkirjaga „Sätted politseikoostöö ja õiguslase koostöö kohta kriminaalasjades”, Schengeni rakenduskonventsiooni artiklite 54–58 õiguslikuks aluseks.

- 7 Need viimatinimetatud artiklid moodustavad Schengeni rakenduskonventsiooni III jaotise pealkirjaga „Politsei ja julgeolek” 3. peatüki pealkirjaga „*Ne bis in idem*” põhimõtte rakendamine”.

- 8 Schengeni rakenduskonventsiooni artiklis 54 on sätestatud:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et isik on pärast kohtuotsust karistuse ära kandnud või kannab seda või et seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata.”

- 9 Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 55 lõike 1 kohaselt:

„1. Konventsiooniosaline võib käesolevat konventsiooni ratifitseerides, vastu võttes või heaks kiites deklareerida, et artikkel 54 ei seo teda ühel või mitmel järgmistest juhtudest:

- a) kui tegu, mille suhtes välismaine kohtuotsus on tehtud, pandi toime täielikult või osaliselt tema oma territooriumil; viimasel juhul see erand siiski ei kehti, kui tegu pandi toime osaliselt selle konventsiooniosalise territooriumil, kus kohtuotsus on tehtud.

[...]”

- 10 Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 71 lõige 1, mille õiguslikuks aluseks on määratud EL lepingu artiklid 34, 30 ja 31, sätestab:

„Seoses mis tahes tüüpi narkootiliste ja psühhotroopsete ainete, sealhulgas kanepi otsese või kaudse müügiga ning selliste toodete ja ainete omamisega müügiks või ekspordiks kohustuvad konventsiooniosalised Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni olemasolevaid konventsioone [...] järgides võtma kõik vajalikud meetmed narkootiliste ja psühhotroopsete ainete salakaubaveo tõkestamiseks ja selle eest karistamiseks.”

11 Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 95 lõiked 1 ja 3 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Andmed isikute kohta, keda otsitakse taga väljaandmise eesmärgil vahi alla võtmiseks, sisestatakse taotleva konventsiooniosalise õigusasutuse taotlusel.

[...]

3. Taotluse saanud konventsiooniosaline võib lisada Schengeni infosüsteemi siseriikliku faili teatele märkuse, mis keelab vahi alla võtmise seoses teatega niikauaks, kui märkus on kustutatud. Märkus tuleb kustutada hiljemalt 24 tundi pärast teate esitamist, kui konventsiooniosaline ei keeldu meetme võtmisest õiguslikel põhjustel või eriotstarbelistel põhjustel. Kui erandjuhtudel teatega seotud keerulised asjaolud seda nõuavad, siis võib eespool nimetatud tähtaega pikendada ühe nädalani. Ilma et see piiraks märkuse või vahi alla võtmisest keeldumise otsuse kohaldamist, võivad teised konventsiooniosalsed teates taotletud vahi alla võtmise täide viia.”

12 Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 106 lõige 1 sätestab:

„Ainult teate esitanud konventsiooniosalisel on lubatud muuta, täiendada, parandada või kustutada enda sisestatud andmeid.”

13 Schengeni rakenduskonventsiooni artikkel 111 sätestab:

„1. Iga isik võib mõne konventsiooniosalise territooriumil esitada kohtule või siseriikliku õiguse alusel pädevale asutusele kaebuse oma isikuga seotud teate parandamiseks, kustutamiseks või selle kohta teabe või kompensatsiooni saamiseks.

2. Ilma et see piiraks artikli 116 sätete kohaldamist, kohustuvad konventsiooni-osalised täide viima lõikes 1 osutatud kohtute või asutuste tehtud lõplikke otsuseid.”

14 Euroopa Kohtu pädevus teha selles valdkonnas eelotsus on sätestatud EL lepingu artiklis 35, mille lõike 3 punkt b on sõnastatud järgmiselt:

„Kooskõlas lõikega 2 täpsustab deklareeriv liikmesriik, kas:

[...]

b) selle riigi kohus võib taotleda Euroopa Kohtult, et see teeks eelotsuse poolelioleva kohtuasja käigus üleskerkinud küsimuse kohta, mis käsitleb lõikes 1 osutatud õigusakti kehtivust või tõlgendamist, kui see kohus leiab, et kõnealune küsimus on vaja lahendada, selleks et ta saaks teha otsuse.”

- 15 Madalmaade Kuningriik tegi deklaratsiooni, millega aktsepteeris Euroopa Kohtu pädevust EL lepingu artikli 35 lõikes 2 ja lõike 3 punktis b sätestatud korras (EÜT 1997, C 340, lk 308).

Rahvusvaheline õigus

- 16 Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 7 artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teistkordselt kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, mille eest ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalprotsessuaalses korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

2. Eelmise lõike sätted ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjassepuu-
tuva riigi seaduse ja kriminaalprotsessiga, kui on tõendeid uutest või
äsjailmnenu faktidest või kui varasemas menetluses on olnud oluline
puudujääk, mis võis asja lahendit mõjutada.

3. Käesolevast artiklist ei või taganeda konventsiooni artikli 15 järgi.”

- 17 16. detsembril 1966 vastu võetud ja 23. märtsil 1976 jõustunud Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 14 lõige 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Kedagi ei tohi teist korda kohtu alla anda ega karistada kuriteo eest, milles teda vastavalt seadusele ja iga riigi kriminaalprotsessiõigusele kord juba lõplikult süüdi või õigeks mõisteti.”

- 18 New Yorgis 30. märtsil 1961 ÜRO raames sõlmitud narkootiliste ainete ühtse konventsiooni artikkel 36 on sõnastatud järgmiselt:

„1. a) Järgides oma põhiseaduslikke piiranguid, rakendab iga pool abinõusid, mis tagavad, et narkootiliste ainete viljelemine, tootmine, valmistamine, eraldamine, ettevalmistamine, säilitamine, pakkumine, pakkumine komertseesmärkidel, jaotamine, ost, müük, kättetoimetamine mis tahes tingimustel, maaklerlus, saatmine, transiit, vedu, import ja eksport, mis rikub käesoleva konventsiooni sätteid, ja igasugune muu tegevus, mis poolte arvates võib olla käesoleva konventsiooni sätete rikkumine, tunnistatakse karistatavateks tegudeks neil juhtudel, kui need on sooritatud tahtlikult, samuti, et raskete kuritegude puhul oleks ette nähtud vastavad karistused, kaasa arvatud vanglakaristus või muu vabaduskaotuslik karistus.

b) [...]

2. Järgides poolte põhiseaduslike piiranguid, nende õigussüsteemi ja siseriiklikku õigust:

- a) i) iga lõikes 1 loetletud kuritegu vaadeldakse eraldi kuriteona, kui need on sooritatud erinevates maades;

[...]"

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

¹⁹ Eelotsusetaotlusest selgub, et 1983. aasta 27. märtsi paiku oli J. L. Van Straateni valduses Itaalias ligikaudu 5 kg suurune kogus heroini, et see heroin toimetati Itaaliast Madalmaadesse ning et ajavahemikul 27.–30. märts 1983 oli J. L. Van Straateni käes 1000 g sellest heroinikogusest.

²⁰ Madalmaad esitasid J. L. Van Straatenile süüdistuse esiteks selles, et 1983. aasta 26. märtsi paiku importis ta koos A. Yilmaziga Itaaliast Madalmaadesse ligikaudu 5500 g heroini; teiseks selles, et 1983. aasta 27.–30. märtsi paiku oli tema valduses Madalmaades ligikaudu 1000 g heroini, ja kolmandaks selles, et 1983. aasta märtsis oli tema valduses Madalmaades tulirelvi ja laskemoona. Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenbosch (Madalmaad) mõistis 23. juuni 1983. aasta otsusega J. L. Van Straateni heroini impordi süüdistuses õigeks, kuna see tegu ei olnud õiguslikult ja veenvalt tõendatud, ning ülejäänud kahes süüdistuses süüdi, mõistes talle kahekümnekuulise vangistuse.

- 21 Itaalia esitas J. L. Van Straatenile koos teiste isikutega süüdistuse selles, et ta valdas 1983. aasta 27. märtsi paiku suures koguses — kogumahus ligikaudu 5 kg — heroini ning eksportis seda korduvalt koos Karakus Coskuniga Madalmaadesse. Tribunale ordinario di Milano (Itaalia) 22. novembri 1999. aasta tagaseljaotsusega mõisteti J. L. Van Straaten koos kahe teise isikuga süüdi ning karistuseks mõisteti kümneaastane vangistus, trahv 50 miljonit Itaalia liiri ning neilt mõisteti välja kohtukulud.
- 22 Põhikohtuasja poolteks on J. L. Van Straaten vs. Staat der Nederlanden ja Republiek Italië. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab J. L. Van Straatenit puudutavale teatele, mille õiguspärasus on käesoleva asja esemeks ning mida nimetatud kohus hindab Schengeni rakenduskonventsiooni arvesse võttes. 16. juuli 2004. aasta määrusega kaasati Republiek Italië menetlusse põhikohtuasjas.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus lükkas Republiek Italië ümber J. L. Van Straateni väited, et Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 kohaselt ei oleks tohtinud tema suhtes Itaalia Vabariigi poolt või nimel kriminaalmenetlust algatada ning et kõik selle süüdistusega seotud toimingud on õigusvastased. Republiek Italië sõnul ei tehtud 23. juuni 1983. aasta otsusega, kuivõrd see puudutas süüdistust heroini impordis, mingit otsust J. L. Van Straateni süü osas, kuna asjaomane isik oli selles süüdistuses õigeks mõistetud. Selles süüdistuses ei tehtud J. L. Van Straateni suhtes otsust Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 tähenduses. Lisaks väidab Republiek Italië, et Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 55 lõike 1 alguses ja punktis a ettenähtud deklaratsiooni tegemise tulemusena ei olnud ta Schengeni rakenduskonventsiooni artikliga 54 seotud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lükkas viimase väite tagasi.
- 24 Eelotsusetaotluses ei ole esitatud mingit muud teavet menetluse sisu kohta.

- 25 Madalmaade valitsuse arvates kinnitas Arrondissementsrechtbank te 's-Hertogenboschi 23. juuni 1983. aasta otsust Gerechtshof te 's-Hertogenboschi 3. jaanuari 1984. aasta otsus, millega muudeti J. L. Van Straatenile teise süüksarvatava kuriteo kvalifikatsiooni. Gerechtshof te 's-Hertogenbosch kvalifitseeris selle teo „ligikaudu 1000 g heroini tahtlikuks valdamiseks Madalmaades 1983. aasta 27.–30. märtsi paiku”. Kassatsioonkaebus, mille J. L. Van Straaten selle otsuse peale esitas, jäeti Hoge Raad der Nederlandeni 26. veebruari 1985. aasta otsusega rahuldamata. Tegemist oli *res judicata* õigusjõuga otsusega. J. L. Van Straaten kandis ära talle mõistetud karistuse.
- 26 Madalmaade valitsuse sõnul sisestati aastal 2002 Itaalia kohtuorganite taotlusel ja J. L. Van Straateni väljaandmise eesmärgil SIS-i teade tema vahistamise kohta Milano prokuröri 11. septembri 2001. aasta vahistamismääruse alusel. Madalmaade Kuningriik lisas sellele teatele Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 95 lõikes 3 sätestatud märkuse, mis keelas vahi alla võtmise Madalmaades.
- 27 Pärast seda, kui J. L. Van Straatenit oli 2003. aastal informeeritud sellest teatest ja järelikult ka tema süüdimõistmisest Itaalias, esitas ta tulemuselt taotluse Itaalia kohtuorganitele, et SIS-ist kustutataks tema isikuga seotud andmed. Korps Landelijke Politiediensten (Madalmaade riiklik politseiamet; edaspidi „KLPD”) teatas 16. aprilli 2004. aasta kirjas J. L. Van Straatenile, et kuna nemad ei ole Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 106 kohaselt teate esitanud ametiasutus, puudub neil pädevus selle teate SIS-ist kustutamiseks.
- 28 J. L. Van Straaten pöördus seejärel hagiga eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, et see kohustaks asjaomast prokuratuuri ja/või KPLD-d tema isikuga seotud andmeid politseiregistrist kutsutama. Nimetatud kohus märkis 16. juuli 2004. aasta määruses, et tulenevalt Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 106 lõikest 1 on ainult Republiek Italië'l lubatud kustutada J. L. Van Straateni nõutud andmeid. Seda arvesse võttes käsitles eelotsusetaotluse esitanud kohus talle esitatud hagi kui sellist,

millega palutakse kohustada Republiek Italië'd kõnealuseid andmeid kustutama. Seepeale kaasati viimane menetlusse põhikohtuasjas.

²⁹ Eelotsusetaotluse esitanud kohus märkis seejärel, et Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 111 lõike 1 kohaselt on J. L. Van Straatenil õigus esitada asjas pädevale Madalmaade kohtule hagi, et vaidlustada tema isikuga seotud andmete SIS-i sisestamine Republiek Italië poolt. Selle artikli lõike 2 kohaselt pidi Republiek Italië täitma Madalmaade kohtu poolt selle hagi kohta tehtud lõpliku otsuse.

³⁰ Neil asjaoludel otsustas Rechtbank 's-Hertogenbosch menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1) Mida tuleb mõista „sama teo” all [Schengeni rakenduskonventsiooni] artikli 54 tähenduses? (Kas ligikaudu 1000 g heroini valdamine Madalmaades 1983. aasta 27.–30. märtsi paiku on sama tegu mis 5 kg heroini valdamine Itaalias 1983. aasta 27. märtsi paiku, arvestades asjaolu, et Madalmaade heroiinipartii oli osa Itaalia heroiinipartiist? Kas heroiinipartii eksportimine Itaaliast Madalmaadesse on sama tegu mis nimetatud partii importimine Itaaliast Madalmaadesse, arvestades seda, et J. L Van Straateni kaassüüdistatavad ei ole Madalmaades ja Itaalias samad isikud? Arvestades tervikuna neid toiminguid, mis hõlmavad kõnealuse heroini valdamist Itaalias, selle eksportimist Itaaliast, selle importimist Madalmaadesse ning selle omamist Madalmaades, siis kas tegemist on „sama teoga”?)
- 2) Kas isiku suhtes on [Schengeni rakenduskonventsiooni] artikli 54 tähenduses langetatud kohtuotsus, kui tema vastu esitatud süüdistus ei ole tunnistatud õiguslikult ja veenvalt tõendatuks ning see isik on selles õigeks mõistetud?”

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 31 Käesolevas asjas tuleb alustuseks märkida, et Euroopa Kohus on pädev tegema otsust Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 tõlgendamise küsimuses, kuna EÜ artiklis 234 ettenähtud korda kohaldatakse EL artikli 35 alusel algatatud eelotsusemenetlustes, arvestades viimatinimetatud sättes ette nähtud tingimusi (vt selle kohta 16. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-105/03: Pupino, EKL 2005, lk I-5285, punkt 28), ja kuna Madalmaade Kuningriik on teinud deklaratsiooni EL artikli 35 lõike 3 punkti b tähenduses, mis jõustus 1. mail 1999, Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeval.
- 32 Prantsusmaa valitsus kahtleb, kas eelotsusetaotlus on vastuvõetav, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus andis lakoonilist teavet, mis ei võimaldanud aru saada vaidluse esemest ja sellest, miks neile kahele küsimusele antavad vastused on vajalikud.
- 33 Siinkohal tuleb meenutada, et vaid siseriiklikul kohtul, kes asja menetleb ja kes vastutab tehtava lahendi eest, on pädevus otsustada kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades, kas kohtuotsuse tegemiseks on vaja eelotsust ja kas Euroopa Kohtule esitatud küsimusel on kohtuasja suhtes tähtsust (vt 9. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-437/97: EKW ja Wein & Co, EKL 2000, lk I-1157, punkt 52, ja 4. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-448/01: EVN ja Wienstrom, EKL 2003, lk I-14527, punkt 74). Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, peab Euroopa Kohus üldjuhul otsuse tegema.
- 34 Euroopa Kohus võib keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest vaid juhul, kui ühenduse õiguse tõlgendamine, mida siseriiklik kohus on palunud, ei ole ilmselgelt kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul puudub teave nende faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, mida tal on tarvis,

andmaks tarvilikku vastust talle esitatud küsimustele (vt eelkõige 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra, EKL 2001, lk I-2099, punkt 39, ja 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-35/99: Arduino, EKL 2002, lk I-1529, punkt 25, ja 11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-13/05: Chacón Navas, EKL 2006, lk I-6387, punkt 33).

35 Käesolevas asjas tuleb märkida, et vaatamata eelotsusetaotluse põhjenduste lühidusele ja laialivalguvusele on neis piisavalt teavet, et ühelt poolt saaks välistada võimaluse, et esitatud küsimustel puudub igasugune seos põhikohtuasja asjaolude ja esemega või et probleem oleks üksnes hüpoteetiline, ning et teiselt poolt saaks Euroopa Kohus anda mainitud küsimustele kasuliku vastuse. Tegelikult tuleneb eelotsusetaotluse kontekstist, et J. L. Van Straateni hagi eesmärgiks on tühistada tema isikuga seotud teade, mis on sisestatud SIS-i, ning et eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul võib ta asja võita üksnes juhul, kui Schengeni rakenduskonventsiooni artiklist 54 tuleneva *ne bis in idem* põhimõtte kohaselt takistab Madalmaades tehtud süüdimõistev otsus tema suhtes Itaalias kriminaalmenetluse algatamist, mis on nimetatud teate tagajärjeks.

36 Hispaania valitsuse arvates on esimene küsimus vastuvõetamatu. Ta väidab, et see küsimus puudutab üksnes põhikohtuasja asjaolusid ning et tegelikult palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul kohaldada Schengeni rakenduskonventsiooni artiklit 54 asjaoludele, mis on siseriiklikus kohtus toimunud menetluse aluseks.

37 Siinkohal tuleks meeles pidada, et kuigi Euroopa Kohtul puudub EÜ artikli 234 tähenduses pädevus kohaldada ühenduse õigust üksikjuhtumile, võib ta siiski selle artikliga kehtestatud õiguslase koostöö raames ja talle esitatud andmete alusel esitada siseriiklikule kohtule selliseid ühenduse õiguse tõlgendamisega seotud asjaolusid, mis võivad olla talle kasulikud selle sätte mõjude hindamisel (5. märtsi 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-515/99, C-519/99–C-524/99 ja C-526/99–C-540/99: Reisch jt, EKL 2002, lk I-2157, punkt 22).

38 Niisiis, esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendada Schengeni rakenduskonventsiooni artiklit 54 nende asjaolude valguses, mis ta on paigutanud sulgudesse. Euroopa Kohus ei ole samas kohustatud seda artiklit nendele asjaoludele kohaldama.

39 Sellest järeldub, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

40 Selle küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, milline on oluline kriteerium „sama teo” mõiste kohaldamiseks Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 tähenduses, võttes arvesse sulgudes täpsustatud asjaolusid.

41 Sellega seoses märgib Euroopa Kohus 9. märtsi 2006. aasta otsuses kohtuasjas C-436/04: Van Esbroeck (EKL 2006, lk I-2333), et Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 sõnastusest, kus kasutatakse mõistet „sama tegu”, tuleneb, et selles sättes peetakse silmas vaid asjaomaste tegude sisulist laadi, jättes kõrvale nende juriidilise kvalifikatsiooni.

42 Selles artiklis kasutatud sõnastus erineb seega muudes *ne bis in idem* põhimõtet käsitlevates rahvusvahelistes dokumentides esinevast (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 28).

- 43 Schengeni rakenduskonventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõte eeldab tingimata, et konventsiooniosaliste riikide vastavates kriminaalõigussüsteemides valitseb vastastikune usaldus ja et iga nimetatud riik tunnustab teises konventsiooniosalises riigis kehtiva kriminaalõiguse kohaldamist isegi siis, kui tema enda siseriikliku õiguse rakendamise tulemuseks oleks teistsugune lahend (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 30).
- 44 Sama teo erinevate juriidiliste kvalifikatsioonide võimalus kahes erinevas konventsiooniosalises riigis ei takista Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 kohaldamist (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 31).
- 45 Neid järeldusi kinnitab pealegi artikli 54 eesmärk vältida seda, et isikut saaks tema liikumisvabaduse kasutamise tõttu mitme konventsiooniosalise riigi territooriumil sama teo toimepanemise eest vastutusele võtta (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 33 ja osundatud kohtupraktika).
- 46 Liikumisvabadus on lõplikult tagatud vaid siis, kui teo toimepanija teab, et kui ta kord süüdi mõistetakse ja karistus on ära kantud või juhul kui ta on ühes konventsiooniosalises riigis lõplikult õigeks mõistatud, võib ta liikuda Schengeni alal ilma, et peaks kartma kriminaalmenetluse algatamist teises konventsiooniosalises riigis põhjusel, et see tegu kujutab endast viimase liikmesriigi õiguskorras erinevat kuritegu (vt eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 34).
- 47 Siseriiklike kriminaalõigusnormide ühtlustamise puudumise tõttu on teo või kaitstud õigusliku huvi juriidilisel kvalifikatsioonil põhinev kriteerium selline, mis looks Schengeni alal liikumisvabadusele sama palju takistusi, kui palju esineb konventsiooniosalistes riikides karistussüsteeme (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 35).

- 48 Sellises olukorras seisneb ainus oluline kriteerium Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 kohaldamiseks tegude sisulise samasuse kindlaks tegemises, mida tuleb mõista konkreetsete omavahel lahutamatult seotud asjaolude kogumi esinemisena (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 36).
- 49 Narkootikumidega seotud süütegude puhul ei nõuta, et asjaomases kahes konventsiooniosalises riigis kõne all olevad narkootilise aine kogused või isikud, keda süüdistatakse kuriteos osalemises mõlemas riigis, oleksid identsed.
- 50 Järelikult võib olukord, kus puudub identsus, põhimõtteliselt esineda tegude kogumina, mis on oma laadilt lahutamatult seotud.
- 51 Pealegi on Euroopa Kohus juba sedastanud, et karistatavat tegu, mis seisneb samade narkootiliste ainete ekspordis ja impordis ning mille eest on kriminaalmenetlus algatatud erinevates Schengeni rakenduskonventsiooni osalisriikides, tuleb põhimõtteliselt pidada „samaks teoks” nimetatud artikli 54 tähenduses (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 42).
- 52 Sellekohase lõpliku hinnangu andmise õigus kuulub, nii nagu Madalmaade valitsus õigesti märkis, siiski pädevatele siseriiklikele kohtutele, kes peavad otsustama, kas kõnealused teod moodustavad sisuliselt ajaliselt, ruumiliselt ja esemeliselt lahutamatult seotud tegude kogumi (eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 38).

53 Nendest kaalutlustest lähtudes tuleb esimesele küsimusele vastata, et Schengeni rakenduskonventsiooni artiklit 54 tuleb tõlgendada järgmiselt:

- oluline kriteerium Schengeni rakenduskonventsiooni nimetatud artikli kohaldamisel seisneb tegude sisulise samasuse kindlakstegemises, mida tuleb mõista konkreetsete omavahel lahutamatult seotud tegude kogumi esinemisena, sõltumata nende tegude juriidilisest kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist;
- narkootikumidega seotud süütegude puhul ei nõuta, et asjaomases kahes konventsiooniosalises riigis kõne all olevad narkootilise aine kogused või isikud, keda süüdistatakse kuriteos osalemises mõlemas liikmesriigis, oleksid identsed;
- karistatavat tegu, mis seisneb samade narkootiliste ainete ekspordis ja impordis ning mille eest on algatatud kriminaalmenetlus erinevates Schengeni rakenduskonventsiooni osalisriikides, tuleb põhimõtteliselt pidada „samaks teoks” nimetatud artikli 54 tähenduses; sellekohase lõpliku hinnangu annavad aga pädevad siseriiklikud kohtud.

Teine küsimus

54 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Schengeni rakenduskonventsiooni artiklis 54 tagatud *ne bis in idem* põhimõte laieneb konventsiooni osalisriigi kohtu otsusele, millega süüdistatav mõistetakse tõendite ebapiisavuse tõttu õigeks.

- 55 Nimetatud artikli 54 kohaselt ei või isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud „lõpliku kohtuotsuse”, teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et isik on pärast süüdimõistvat kohtuotsust karistuse ära kandnud või kannab seda või et seda ei saa enam täitmisele pöörata.
- 56 Selles ainsas lauses, mis moodustab Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54, sisalduv põhilause ei viita mingil moel lõpliku otsuse sisule. Alles Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 kõrvallauses osundatakse süüdimõistvale otsusele, sedastades, et niisugusel juhul laieneb kriminaalmenetluse algatamise keelule eritingimus. Kui põhilauses sisalduv üldsäte laieneks üksnes süüdimõistvatele kohtuotsustele, oleks asjatu täpsustada, et süüdimõistva otsuse puhul kohaldatakse erisätet.
- 57 Tegelikult ei ole vaidlust selles, et Schengeni rakenduskonventsiooni artikli 54 eesmärgiks on vältida seda, et isikut saaks tema liikumisvabaduse kasutamise eest erinevate konventsiooniosaliste territooriumitel sama teo toimepanemise eest vastutusele võtta (vt 11. veebruari 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-187/01 ja C-385/01: Gözütok ja Brügge, EKL 2003, lk I-1345, punkt 38).
- 58 Kui kõnealust artiklit ei kohaldataks niisugustele lõplikele otsustele, millega isik mõistetakse tõendite puudumise tõttu õigeks, seaks see ohtu liikumisvabaduse teostamise (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Van Esbroeck, punkt 34).
- 59 Veelgi enam, kriminaalmenetluse algatamine teises konventsiooniosalises riigis sama teo eest, kui isik on tõendite ebapiisavuse tõttu lõplikult õigeks mõistetud, kahjustaks õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid. Nimelt peaksid süüdistatavad kartma uue kriminaalmenetluse algatamist teises konventsiooniosalises riigis, kuigi sama tegu on juba lõplikult lahendatud.

- 60 Siinkohal tasub lisada, et Euroopa Kohus on 10. märtsi 2005. aasta otsuses kohtuasjas C-469/03: Miraglia (EKL 2005, lk I-2009, punkt 35) juba sedastanud, et Schengeni rakenduskonventsiooni artiklis 54 sätestatud *non bis in idem* põhimõtet ei kohaldata liikmesriigi kohtuorganite otsusele, millega kriminaalasi loetakse lõppenuks pärast riikliku süüdistaja otsust jätta kriminaalmenetlus algatamata ainuüksi sellepärast, et teises liikmesriigis on kriminaalmenetlus sama süüdistatava suhtes sama teo eest juba algatatud, ja seda ilma sisulist hinnangut andmata. Kuigi käesolevas asjas ei ole vaja otsustada, kas süüdistusest loobumine, mis ei tugine sisulisel hinnangul, võib jääda kõnealuse artikli kohaldamisalasse, tuleb märkida, et õigeksmõistmine tõendite ebapiisavuse tõttu tugineb niisugusel hinnangul.
- 61 Järelikult tuleb teisele küsimusele vastata, et Schengeni rakenduskonventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet kohaldatakse konventsiooniosalise riigi kohtuorganite otsuse suhtes, millega süüdistatav mõistetakse ebapiisavate tõendite tõttu lõplikult õigeks.

Kohtukulud

- 62 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega kaasnenud kulud, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. 19. juunil 1990 Schengenis allkirjastatud konventsiooni — millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majan-

dusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta nende ühispiiridel — artiklit 54 tuleb tõlgendada selliselt, et:

- oluline kriteerium Schengeni rakenduskonventsiooni nimetatud artikli kohaldamisel seisneb tegude sisulise samasuse kindlakstegemises, mida tuleb mõista konkreetsete omavahel lahutamatult seotud tegude kogumi esinemisena, sõltumata nende tegude juriidilisest kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist;
- narkootikumidega seotud süütegude puhul ei nõuta, et asjaomases kahes konventsiooniosalises riigis kõne all olevad narkootilise aine kogused või isikud, keda süüdistatakse kuriteos osalemises mõlemas liikmesriigis, oleksid identsed;
- karistatavat tegu, mis seisneb samade narkootiliste ainete ekspordis ja impordis ning mille eest on algatatud kriminaalmenetlus erinevates Schengeni rakenduskonventsiooni osalisriikides, tuleb põhimõtteliselt pidada „samaks teoks” nimetatud artikli 54 tähenduses; sellekohase lõpliku hinnangu annavad aga pädevad siseriiklikud kohtud.

2. Selle konventsiooni artiklis 54 sätestatud *ne bis in idem* põhimõtet kohaldatakse konventsiooniosalise riigi kohtuorganite otsuse suhtes, millega süüdistatav mõistetakse ebapiisavate tõendite tõttu lõplikult õigeks.

Allkirjad